

omdat het niets ter zake deed. De motiveering was dezelfde als die van mijn opwekking om in de algemeene vergadering de hoofdbestuursvorstellen te verwerpen (zie afl. 2 Nov.). Toen uit de discussie bleek, dat het geen kans had te worden aangenomen, zag ik van verdere behandeling af. Tevens had echter die discussie (en niet alleen bij mij) den indruk gewekt, dat de partijen misschien toch nog wel tot elkaar te brengen zouden zijn; vooral de tegemoetkomende houding van de C. V. en ook sommige gezegden van den heer RIBBIUS deden mij dit hopen. Ik besprak dit uitvoerig, en toen spoedig daarna de voorzitter voorstelde de discussies te sluiten, deed ik het voorstel, dat ik in mijn vorig stuk vermeldde en dat door RIBBIUS thans ontkend wordt. De ontwerp-notulen geven het aldus aan: „De heer HAMAKER zou eerst in stemming gebracht wenschen te zien de vraag, of het hoofdbestuur, gehoord de discussies en overwegende de tegemoetkomende houding, waartoe de C. V. zich bereid heeft getoond, de overtuiging heeft, dat partijen niet tot elkander te brengen zijn. Spreker heeft het gevoel gekregen, dat de onmogelijkheid om tot één voorstel te komen, niet meer zoo groot is.” Mag ik dit niet noemen „een voorstel van ondergeteekende, dat de strekking had om alsnog een poging te doen om tot overeenstemming te komen”? Na een korte discussie, waarin dan o. a. RIBBIUS zeide, dat ook hij meende, dat overeenstemming niet geheel onmogelijk was, doch in de algemeene vergadering moest worden nagestreefd na publicatie der beide voorstellen, bracht de voorzitter mijn vraag (of voorstel!) in dezen vorm in stemming: „Zal het hoofdbestuur handhaven zijn in de vorige vergadering genomen besluit om de twee voorstellen naast elkaar aan de algemeene vergadering voor te leggen?” (Wie hiertegen stemde, wilde dus nog nieuw overleg in het hoofdbestuur zelf, wie er vóór stemde wees dit af.) De vergadering beantwoordde deze vraag met op één na algemeene stemmen bevestigend. Vóór stemden 6 stemhebbende leden en een adviseerend lid en tegen 8 adviseerende leden en één stemgerechtigde. Hiermede had de grootst mogelijke meerderheid van het hoofdbestuur, gesteund door RIBBIUS, verder overleg kategorisch geweigerd. Meer commentaren, dan deze feiten, heeft de aantijging tegen mij niet noodig.

De heer RIBBIUS zegt verder: „Toen was er niet meer volop tijd, zoals de heer HAMAKER wil doen gelooven. Ook de in deze gecursiveerde woorden gelegen aantijging steunt niet op werkelijkheid. De bovengenoemde beslissing viel in het hoofdbestuur op Zaterdag 12 October; het was toen bijeen om, zoo nodig, ook Zondag 13 October bijeen te blijven. Had het willen medewerken aan een poging om alsnog tot de overeenstemming te komen, die ook RIBBIUS niet geheel onmogelijk had genoemd, dan zou die Zondag daarvoor gebruikt hebben kunnen worden. De publicatie der voorstellen zou daardoor geen dag uitstel ondergaan hebben. Er was dus wel degelijk volop tijd, doch het hoofdbestuur verkoos daarvan eenvoudig geen gebruik te maken en ging Zaterdagavond te half twaalf uiteen.

De heer RIBBIUS zegt: mede door de schuld van de C. V. ontbrak de tijd tot verdere overleggingen. Dat de tijd daartoe niet ontbrak, heb ik aangetoond. Men zou hoogstens nog kunnen volhouden, dat de tijd krap toegemeten was en daarvan mede aan de C. V. de schuld geven. Dat de C. V. hiaraan schuldig zou staan, ontken ik ten stelligste; doch wil RIBBIUS zijn beschuldiging volhouden, dan valt op hem, niet op mij, de bewijslast en ik meen dan ook van hem te mogen verwachten, dat hij of de juistheid dier beschuldiging overtuigend bewijst of haar ruitelijk herroept.

Groningen, 10 December 1918.

H. G. HAMAKER.

DE HERVORMING VAN DE OPLEIDING VAN DEN GENEESHEER.

Waarde Hoofdopsteller,

In den regel, gij weet het, lees ik uw pittige hoofdartikels met onverdeelde instemming, maar zoó nu en dan vloeit uit uw welversneden pen een zinsnede, waartegen ik in opstand kom. Een enkele maal uit zich dit, gelijk toen gij, me hercule, de wet-LIMBURG gingt bestrijden, in een ingezonden stuk. Zoo ook ditmaal, nu gij in het nummer

van 23 Nov. jl. ons, hoogleeraren, beticht van geen aandacht te schenken aan de onderwijsorganisatie, die ook ten onzent stellig verbetering behoeft. Zijn dan niet alle geneeskundige faculteiten kort vóór den wereldoorlog herhaaldelijk ter beraadslaging bijeengekomen en is de uitslag van het toen gehouden overleg niet in de openingsrede van den Maatschappij-voorzitter van 1914 openlijk meegedeeld? Maar gij schreeft ongetwijfeld den geïncrimineerden volzin niet als een verwijt, doch om te prikkelen. En nu wil ik wel erkennen, dat de nieuwe geest, welken de oorlog over ons allen heeft gebracht, misschien zal nopen verder te gaan dan oorspronkelijk was beraamd. Het kan wel zijn, dat, in samenhang met hetgeen buiten onze grenzen geschiedt, radicaler moet worden ingegrepen dan de faculteiten in conservatiever periode bedoelden.

Wij moeten de geneeskundige opleiding verbeteren door de studenten meer actief aan de onderzoekingen, de oefeningen, de behandelingen te doen deelnemen, zegt gij. Maar tegelijkertijd mag de studie, die reeds nu statistisch 7 jaren in beslag neemt en op 19-jarigen leeftijd wordt aangevangen, niet worden verlengd. Ook moet de 26-jarige arts nog in de gelegenheid gesteld worden een proefschrift te schrijven. Vermindering van het aantal theoretische lessen in den zin van PEARCE is hiertoe op zichzelf natuurlijk onvoldoende, al is de maatregel toe te juichen. Men zal de studie daarenboven vroeger moeten laten beginnen en aangezien het eindexamen H. B. S. of Gymnasium nu eenmaal door den *gemiddelden* leerling op 19-jarigen leeftijd wordt afgelegd, schiet er niet anders over, dan het propaedeutisch examen af te schaffen. Men kan dit doen of langs den geleidelijken weg, dien de faculteiten in 1913 hebben gekozen, of onmiddellijk. Reeds toen gingen stemmen in ons midden op tot algeheele afschaffing. Zij vermochten niet de meerderheid op haar zijde te brengen. Maar het naden en tijdens den oorlog en ook de ervaringen der laatste maanden hebben ongetwijfeld velen, ook mij, bekeerd. De radicale hervormers hebben gelijk. Er is geen verbetering te verkrijgen *zonder volledige opheffing van de propaedeusis*. De verantwoordelijkheid voor de deugdelijke vorming van den geneesheer, ook natuurwetenschappelijk, moet geheel en uitsluitend op de faculteiten der geneeskunde worden gelegd. Voor herhalingsonderwijs van een ander gezichtspunt dan het onze uit is geen tijd meer. Wij hebben mitsdien zelf voor de technische voorbereiding tot physische therapie, physiologische chemie, bacteriologie en parasitologie te zorgen. De hiertoe vereischte practica zullen van wege de geneeskundige faculteit moeten worden bestuurd en het ruimer, dieper inzicht, dat de universiteit, boven de middelbare scholen staande, kan schenken, zal niet onafhankelijk van de geneeskundige faculteit, maar op haar initiatief, onder haar stuwkracht, met haar hoog einddoel voor oogen door de voortreffelijkste intellectus, dien zij aan haar humanitair cultus kan verbinden, moeten worden aangebracht. Al dit onderwijs, beter, moderner en dieper dan het oude propaedeuticum, kan op geheel natuurlijke wijze in de candidaatsstudie worden ingevlochten, zonder tijdverlies niet alleen, maar ook tot een grondiger, meer harmonisch verband.

Onder ons, artsen, zal ternauwernood meeningsverschil over deze dingen kunnen heerschen, maar toch zal het moeite kosten de hervorming door te zetten. De verjonging, die de gymnasia binnenkort zullen ondergaan, kan ook onze vernieuwing vergemakkelijken. Jammer, dat in dit opzicht de handhaving van het Grieksch voor de β 's een werkelijk doeltreffende verbetering in onze richting in den weg staat. Maar ook de behoudzucht van de geleerde kringen zal nog belemmering genoeg geven. Intusschen de oorlogsjaren hebben ons losgemaakt van vooroordeelen en wij leven sneller dan anders. Variis modis bene fit. En een betere modus dan herhaling van bekende zaken is verbreding van de kennis der natuurwetenschappen te zamen met de geneeskundige studie. Laat ieder van ons in afwachting der wettelijke hervorming de hand op eigen terrein aan den ploeg slaan. Ik voor mijn persoon ben bereid hier uw roepstem te volgen: het volgend jaar zal ik mijn theoretisch onderwijs inkrimpen, het practicum uitbreiden en de werktafels der studenten in het laboratorium naar vermogen vermeerderen,

Utrecht, 8 December 1918.

H. ZWAARDEMAKER CZN